

çanès): cf. en particular *xucla* 'trompeter' val., mall., *xuclant* 'clarinet' i *xuclaria* 'música de clarins' Dag.

De *xupar* o *xuplar*. *Xuplada*. *Xupladar*. *Xuplit*; *xuplits*. +*Xupó* m. 'branqueta inútil que xucla part de la saba' mallorquí: JnRosselló definia *estanyadar* (cf. TANY) «tallar els tanyos o *xupons* sobrers dels arbres» (*Ruralisme*, p. 104). *Re-xuplar*; *re-xuplot*; *re-xuplós*. +*Xupa-llànties* tort. (Vergés, *Espurnes* v, 14, cf. s. v. *haver*).

Deriv. savi del ll. *sugere*: *succió*; alguns: +*succio*-10 *nar* (necessari?).

Xucla, nom de peix. Deu ser també un derivat molt antic de *suclar*/*xuclar* [1324]: *sucles*, peix, val. (Dag.); «que la lbra. carnícera de les bogues, de sorels, morruts, esparrayons, de carbonells grosses e de *sucles* blanques, e de agulles e de sarrans e de tot altre peix semblant, sia venuda 7 dts. e no més avant», ban barceloní, sèrie de 1349-56, f° 86v^o; «verats --- *sucles* negres, de lagostins, de savogues --- e de peix semblant», StCeloni, al. 1370 (BABL xii, 142); «sarda e menuda, saytó, amploia, aladroc, *sucles*, gerrets, lus-ses», ross., 1381 (*InuLC*, s. v. *amplioia*, *lluç* i *saytó*); «*sucla*: maena», OPou (*ThPu*., 66). Seria encara la forma moderna val.: «*sucla*, *sucles*; cast. *trompero*; lat. (segons Palmireno) halec, maenas», Orellana, *Peixos del Mar de València*, 1802, p. 8; «*sucla*: lat. *mena*, pecc; alache», Sanelo II, 49v^o. *AlcM* cita *sucles* en doc. val. de 1324.

Però es diu amb *x-*, *xucla*, a Pollença 1361; i en la llista de peixos que es cuinen, en el *L. de St. Sovi* 30 (S. xiv): «--- cap-rogs, luhernes, *xucle*, clavel, sabogua ---» (Ncl. cxv, 196); al Dag.: *xucla* a Mall. en el S. xviii; *xucla* en els diccs. des del DTo. 1670, Bely. etc.; semblant a la gerla, Costa Brava: *Plaja (Proa de Palamós* 1960, 8); *BDC* xi, 73 i 78. I veg. documentació ictiològica en Carus (*Prodromus Faunae Medit.* II, 718, 'Sparus maena, L.', = gerret), i en Lozano, *Nomencl. ictiológica de los peces esp.*, Md. 1963, p. 83, § 322.

Vinja, en el seu estudi dels noms de peixos a Iugoslàvia, ja explica que el nom català és derivat de *suclar*/*xuclar*, a causa de la boca protractil d'aquesta espècie, citant-ne diversos paral·lels semàntics en serbo-croat i en el prov. *juscle* (cf. supra el verb prov. *chusclà*) (*St. Rib. Angl. Zagrabsk.* XXI-XXII, 32-33). Al mateix motiu semàntic de la boca en forma atrompetada, obeeix la denominació cast. *trompero* (Orellana), que segons Lozano, F. de Buen i Navarrete, és el nom del Golf de Cadis i de Castella, i a Cadis *trompetero*. Altrament, com a manlleu del cat., el nom *xucla* (en part grafiat *chucla*) ha passat al sard (*BDC* x, 144); i, segons Lozano, als golfs de Màlaga i Cadis, a tot el Rif (des de Vélez fins a Melilla) i a Portugal i Castella, fins al punt que l'*Inst. Esp. de Oceanografía* l'ha seleccionat com a nom oficial castellà de la *Spicara Maena* Ld.

DERIV.: *Xuclera*.

Altres noms de peix més o menys diferents, però fundats en el mateix motiu semàntic, són *xucló*, *xuclat*, *xucladit*, *xuclador*, veg. en aquest sentit l'eloqüent 60

gravat de l'*AlcM*, § 2a i 2b. I el men. *junclà*, que és nom d'una altra espècie, però de color verdós com el de la *maena Osbeckii*, segons *AlcM*; si bé en aquest hi ha altrament, contaminació de *joglar* (fr. *jongleur*), com hi ha tal contaminació en els mots citats supra (tanmateix cf. el nom de peix *music*).

¹ Si no m'enganyo és també el mot que figura una vegada a l'*Inferno*: «più roggia fiamma *succia*», en rima, XIX, 33; *succhio* en XXVII, 48, és un substantiu de sign. diferent i que sembla ser d'etimologia diversa. — ² Cf. Leite de Vasc., *RLus.* XIII, 138; minhoto *çúca* «planta que os rapazes *chucham* porque contêm açúcar» a Coura (Leite de V., *Opúsc.* II, 482). També mossàrab «chupar: *xáux*», *PAlc.*, i Dozy, *Suppl.* I, 801. — ³ Amb al·lusió obscena: «La fredor és enemiga / a dones --- / les que anau per lo gran gel / casi mortes en est centre, / *xupau* qualque canyamel, / que ab dolçor vos calfe -l ventre», mj. S. xvi, *Cançó de les Dones (Canç. Satíric Val.*, 301, v. 34). — ⁴ Amb la variant ross. *xucar*/oc. *sucar* és possible que tingui relació un curiós hapax *juc-te'n* que veiem en StVicentF: «e tu, a beure, e puix *juch-te'n* una, *juch-te'n* altra», *Serm.* III, 274. 22. GSchib, en el seu Vocab. del sant, glossa 'empassar-se, engolir-se' (com a imperatiu), que bé sembla el sentit, almenys aproximadament, però és inadmissible l'infinitiu *jucar* que li suposa (p. 199), car no terminant en -a, seria si de cas *juquir (o *jucre improbable). De tota manera és qüestió que mereix més estudi: potser encreuament amb *JAQUIR* (cf. *gic*, *gica* en aquest article); també *junyir* pogué influir-hi; i qui sap si un afí de *ENGEGAR* (no és inconcebible, fins i tot, que per aquí es trobi algun indici orientador, ja que no decidíu, sobre el difícil problema de l'origen d'aquest mot, encara pendent). — ⁵ «--- una *chocada* que dé la muger de leche --- a mamar ---» en una llei morisca de Castella, S. xiv, sembla degut a la mateixa arrel (amb la *ç-* i *uq* > *oq* arabitzants); per cert que el glossari d'aquests textos (*Memor. Hist. Esp.* v, 49) dona també, més vagament, un *chbiclar*: mamar», que ens dol de no poder comprovar ni precisar, per si fos degut al cat. *xuclar*. — ⁶ «Sota un estany, el Major de Carença --- hi ha un *xuclador* que s'empassa gairebé tota l'aigua vessanta» i hi ha la llegenda que l'aigua surt en una font de Menorca, Verdager (*Prosa Florida*, 50.2).

Xuço o *xuixo* 'llançó, llança curta o bastó acabat en punta', del cast. *CHUZO* id. (mot que valdria més reemplaçar pel mot cat., *llançó*); també s'usa en la forma *xuixo*, com a nom d'un pastís.

Xuculum, V. *xec* *Xudia* o *merita*, nom d'ocell val. (ABoscà, *GGRV*, 538) sembla=*judia* 'jueva' *Xu-drac*, V. *sotrac* (*SODEGAR*) *Xueca*, V. *xibeca*

XUETA o XUETO, 'descendent de jueu mallorquí convers'. Hi ha molt de bo en l'al·legat d'*AlcM* a favor de la suposició que aquestes designacions vénen de *juetó* derivat de *jueu*, i en aquesta tesi hi ha bastant